

25 LET CHEMICKÉHO VOJSKA ČSLA

Generálmajor ing. Ján Franko

Významná výročí jsou krátkým zastavením, při němž hodnotíme minulé a plánujeme budoucí. Rok 1975 je pro nás — chemiky Československé lidové armády — rokem jubilejním. Oslavujeme každodenní práci 30. výročí osvobození Československa slavnou Sovětskou armádou, 20. výročí vzniku Varšavské smlouvy a pro příslušníky chemického vojska je to rok 25. výročí založení chemického vojska Československé lidové armády.

Založení chemického vojska jako samostatného speciálního druhu vojska nebylo nahodilé, ale zákonité. Vyplývalo plně z vojenskopolitické situace 50tých let. Přípravy imperialistů k nové válce proti socialistickému táboru a zejména přípravy k vedení války s použitím zbraní hromadného ničení, daly objektivní podmínky pro vznik chemického vojska.

Ministerstvo národní obrany a Hlavní štáb navázaly po osvobození na činnost řídicích orgánů před 2. světovou válkou a v podstatě převzaly i jejich organizační strukturu. Na úseku chemické služby začal působit jako řídicí orgán II. odbor MNO. Hromadění řady problémů, výskyt nových bojových prostředků a jejich uplatnění ve 2. světové válce, informace o rozsahu účinků nové jaderné zbraně ukázaly, že bude nutné řešit otázky zvláštních bojových prostředků (ZBP) po zcela nové kvalitativní linii, která by plněji a objektivněji odrážela všechny záměry, které vyplývají z výsledků vědeckotechnické revoluce v oblasti vojenství.

Proto přes různá postupná organizační a personální opatření (vznik speciální skupiny ZBP u Hlavního štábu, velitelství ZBP 1. odd. Hlavního štábu), na základě nezištné odborné i materiální pomoci Sovětské armády a jejích představitelů se zrodilo chemické vojsko jako samostatný druh vojska (dekret prezidenta republiky).

Zřízení bylo uveřejněno ve Sborníku důvěrných výnosů MNO a tímto aktem byly dány veškeré předpoklady pro jeho další rozvoj a výstavbu. Při zrodu samotného velitelství chemického vojska byla nutná řada organizačních opatření a v důsledku toho začalo velitelství působit až v průběhu r. 1950.

Léta 1951—1954, z hlediska mezinárodních vztahů, byla charakterizována agresí Spojených států amerických v Koreji, v jejímž rámci byly široce používány biologické zbraně a napalm. Představitelé chemického sboru americké armády studovali v Koreji i možnost použití zbraní hromadného ničení. Koncem roku 1952 provedli Američané pokus s vodíkovou zbraní pomocí nepohyblivého zařízení o váze

70 tun. V srpnu 1953 se podařilo sovětským vědcům úspěšně přezkoušet první vodíkové pumy. V roce 1954 provedly USA v atolu Bikini pokus s vodíkovou pumou ve větším rozsahu. Toto vše mělo vliv jednak na rozvoj vojenské vědy, jednak urychlení přípravy ozbrojených sil.

Převzetí výsledků sovětské vojenské vědy přispělo zásadním způsobem k urychlení rozvoje chemického vojska ve všech oblastech, především v organizační a kadrové (zřízení chemických oddělení u velitelství vojenských okruhů, obsazení chemických funkcionářů u svazků a většiny útvarů, zformování chemických jednotek a útvarů), v oblasti školství (jako jeden z hlavních předpokladů výkonu funkce) a na úseku materiálně technického zabezpečení, včetně plnění úkolů výzkumu a vývoje.

Ve výstavbě naší armády a pro chemické vojsko měl významné místo XI. sjezd KSČ, který vytyčil na úseku ozbrojených sil úkoly shrnuté do hesla „Dále budovat naši armádu jako armádu lidu v souladu s požadavky soudobého vojenství“. V tomto heslu byl vyjádřen třídní princip naší armády, její socialistický charakter a využití všech zásad pro vybudování moderní a technicky dokonale vybavené armády, ovšem se zřetelem na možnosti naší ekonomiky. Tato linie znamenala další prohloubení spolupráce i po linii chemického vojska se zeměmi a jejich armádami Varšavské smlouvy při budování našich ozbrojených sil. Vzhledem k rozdílným ekonomickým možnostem socialistických států bylo nutné koordinovat úsilí v plnění obranných a ochranných opatření. Na úseku PAO a PCHO splnila tento úkol sekce 9 obranného průmyslu, která se zabývala jeho rozvojem.

Přes veškeré pokusy zmírnit napětí a uskutečnit zásady mírového soužití ze strany socialistických států, neprojevaly kapitalistické státy porozumění a ochotu v této etapě světového vývoje. Naopak, řada zpráv nasvědčovala o hromadění jaderných zbraní, o budování dalších vojenských základen a speciálních polygonů, o intenzivním průzkumu ve vzduchu a o intenzivním výzkumu v oboru chemických a biologických zbraní a prostředků. Proto bylo nutné zvyšovat obranné úsilí a zvláštní pozornost zaměřit na otázky ochrany proti zbraním hromadného ničení (OPZH), která se v té době zformovala jako jeden z nejhlavnějších druhů operačního a bojového zabezpečení činnosti vojsk. Tato linie byla jasná. Byla středem pozornosti a zdůrazňována při všech velitelských zaměstnáních a cvičeních s vojsky a štáby. Ochrana vojsk proti zbraním

hromadného ničení se začala řešit jako jeden komplex a uceleně tak, aby bylo využito efektivně všech sil a prostředků vyhrožovaných k plnění úkolů ochrany. Podřízením vševojskových velitelů plnily ji odborné složky a druhy vojsk, čímž se zvýraznila důležitost jejího obsahu a na druhé straně se uvolnily síly a prostředky chemickému vojsku ke kvalitativnímu skoku ve všech oblastech, které ono v rámci OPZH řeší. Chemické vojsko svou funkcí průkopníka v rozvoji protiatomové ochrany splnilo se ctí, což nás všechny zavazuje k trvalému sledování dosažených výsledků v rozvoji zbraní hromadného ničení a opatření k ochraně, protože i nadále pokračuje technický rozvoj a jeho aplikace do vojenských a technických věd.

Vznik nového druhu bojového a operačního zabezpečení (při globálním jaderném napadení i strategického významu) zásadně ovlivnil místo a úlohu příslušníků chemického vojska ve všech štábech, kde jsou zařazeni, i místo a úlohu jednotek a útvarů chemického vojska. Bylo přirozenou nutností věnovat maximální pozornost především vykonavatelům těchto povinností, které podle působnosti spadají do kompetence chemického vojska. Věnovali jsme a budeme věnovat každodenní pozornost přípravě kádru chemického vojska, a to již v etapě náboru do škol a akademií, tak i postgraduální jejich přípravě různými formami. V této oblasti klademe si vysoké cíle, tzn. připravit třídně politicky pevného funkcionáře s vysokými osobními morálními, volními a psychickými vlastnostmi, který celým svým profilem je schopen naplnit ty úkoly z oblasti OPZH, které mu patří jak u podřízených, tak u sebe. Měl by být schopen pracovat metodou kritické náročnosti a iniciativně překonávat těžkosti, které praxe přináší, a svou odborností, svými širokými znalostmi by měl být zárukou optimálního rozhodnutí svých starších nebo odborných náčelníků.

Toto vše je nezbytně nutné především proto, že se nám podařilo realizovat další kvalitativní skok v technickém vybavení vojsk vcelku i v rámci chemického vojska. V neposlední řadě též proto, že příslušníci armády v základní službě dosahují podstatně vyšších znalostí než v minulosti. Spolu s kvalitní učeně-výcvikovou základnou a vypěstováním vztahu k technice a prostředkům chemického vojska takto připravení důstojníci, praporčíci, poddůstojníci a vojáci, jsou předpokladem splnění úkolů chemického vojska. Abychom toho dosahovali všude tam, kde je toho nejvíce zapotřebí, zvláštní pozor-

nost musíme věnovat přípravě pedagogického a velitelského sboru ve všech školách a zařízeních, kde se získávají základní a nezbytné návyky pro výkon funkcí od poddůstojníků výše. Plnění opatření OPZHN je vysoce náročné na psychickou stabilitu vykonavatelů, protože probíhá v podmínkách masového ničení. Proto jenom pevné návyky a vypěstovaná vůle splnit rozkazy může mít úspěch. Tento fakt tedy i přímo ovlivňuje masově politickou a stranickopolitickou práci s jednotlivcem, jednotkou chemického vojska či v rámci útvarů chemického vojska. Tu to zvláštnost v praxi ještě nedoceňujeme a zde máme zatím největší dluh jak v přípravě kádru chemického vojska, tak i v přípravě vojsk.

Vytvořené kádrové, organizační a materiálně technické podmínky spolu s náročnou politickovýchovnou prací (které

příslušníci chemického vojska svou neúnavnou prací za posledních 25 let vykonali) dávají všem příslušníkům chemického vojska pocit hrdosti a jsou současně pobídkou k vyšší efektivnosti práce do příštích let. Přitom si zachováváme kritický pohled zpět i vpřed a to se může stát jak osobním programem, tak závazkem každého příslušníka chemického vojska ČSLA. Byl by to i projev hluboké úcty a vděčnosti všem těm, kteří stáli při zrodu chemického vojska, všem příslušníkům Sovětské armády, kteří nám nezištně chemické vojsko ČSLA pomáhali a pomáhají budovat. Byla by to pietní, ale zavazující vzpomínka k osobě poručíka ing. Konstantina Hübnera, kandidáta chemických věd Akademie USSR, který položil svůj život v bojích o Kyjev, za jeho první odbornou činnost na našem úseku v rámci 1. čs. samostatného praporu v SSSR.